

Volgens Aalt Dijkhuizen, Prof. Rabbinge en Prof. Fresco bevordert biologische landbouw de honger in de wereld, is zij pure luxe en gebaseerd op emotie. Zij vinden biologische landbouw een hinderlijk obstakel op hun weg naar hoogtechnologische, zeer intensieve vormen van voedselproductie die de honger definitief de wereld uit zal helpen. Klopt hun redenering eigenlijk wel?

TEKST ERIC GOEWIE | FOTO WAGENINGEN UR

IS DE HONGER IN DE WERELD EEN STEEKHOUDEND ARGUMENT VOOR INTENSIEVE LANDBOUW?

WAGENINGEN UNIVERSITEIT

IN DE KNEL?

Honger is zowat de enige rechtvaardiging die verdedigers van pesticiden, genetisch gemanipuleerde organismen, kunstmest, dieronvriendelijke en intensieve voedselproductiesystemen aandragen. Hun argumenten zijn niet doordacht of onjuist. Dat komt omdat zij zich niet verdiepen in wat biologische landbouw eigenlijk is. Zo beweren zij dat biologische landbouw schadelijk is voor het milieu, honger bevordert, dure producten oplevert, milieuonvriendelijk en niet gezonder is en veel schaarse grond nodig heeft. Daarmee tonen zij aan ook niet te weten wat de oorzaak van honger is. Met hun manier van 'redeneren' zetten zij een geaccepteerde en interessante productiewijze op voorhand buiten spel.

Biologische landbouw gaat uit van het principe dat natuurlijke hulpbronnen moeten worden gebruikt en niet verbruikt. Zo'n zelfreinigend en zelfherstellende hulpbron is bijvoorbeeld het immunitietssysteem van planten, dieren en mensen. Ook ecosystemen in bodem, sloten, lucht en landschap hebben van nature een zelfherstellend vermogen. Zonder die eigenschap is geen leven op aarde mogelijk. Ecologische verbanden zijn vergelijkbaar met ons immunitietssysteem. Ze zorgen ervoor dat wij onszelf en onze leefomgeving autonoom gezond kunnen houden. Zij verliezen die eigenschap bij chronische overbelasting, bijvoorbeeld

als gevolg van gevaarlijke stoffen of leefsituaties. Het is dus onverstandig om zo'n gratis hulpbron te verspelen. En dan wijs ik nog niet eens naar de maatschappelijke kosten van dat intensieve productiesysteem. Via onze belastingen moeten die toch weer worden opgeruimd. Volgens recente studies lopen de kosten daarvan al in de miljarden. Die kosten worden verdoezeld met een beroep op de noodzaak om honger te bestrijden.

Natuurlijk behoeft de biologische landbouw als productiewijze nog verbeteringen. Ik denk daarbij onder meer aan energiegebruik, tegengaan van uitspoeling van voedingsstoffen in de bodem of aan natuurlijke bescherming tegen ziekten en plagen. Biologische landbouw is ook gebaseerd op het principe dat je daar voedsel produceert waar de monden zijn. De ecologische samenhang van een regionaal gebied is daarvoor de maatstaf. Regionale productie is goed voor armoedebestrijding, bescherming van de leefomgeving en inperking van transporten. Biologische landbouw claimt niet dat zij gezondere producten voortbrengt. Wel dat door het ontbreken van residuen van pesticiden, diergeneesmiddelen of groeiregulatoren onze gezondheid niet wordt bedreigd. Ik ga hierbij maar even voorbij aan de vraag hoe je gezondheid kunt meten. Biologische landbouwers kunnen dat in elk geval niet.

Honger wordt niet veroorzaakt door te weinig productie. Uit alle rapporten daarover blijkt dat er genoeg geproduceerd wordt, maar dat het voedsel niet aan-

⌋ Tachtig procent van de hongerenden woont op het platteland en is afhankelijk van lokaal aanwezige, goedkope productiemethoden.

komt waar honger geleden wordt. Tachtig procent van de hongerende mensen woont op het platteland en is afhankelijk van lokaal aanwezige, goedkope productiemethoden. Honger is sociaal geproduceerd en wordt in standgehouden door beleidskeuzes die uitgaan van het zelfcorrigerend vermogen van de vrije markt. Honger is dus geen technologisch, maar een politiek vraagstuk. Zo werd in 2011 meer graan geoogst dan ooit tevoren: 2,4 miljard ton wereldwijd. Desondanks werd daarvan slechts 45 procent gebruikt om mensen te voeden. De rest diende voor de groeiende veestapel (voor onze vleesproductie) of voor brandstofproductie. Met andere woorden: hoogtechnologische, zeer intensieve landbouw, zoals gepropageerd door de WUR geeft voorrang aan produceren voor afgeleide doelen als meer vlees en meer brandstof. De plofkip en de voor het ecosysteem zo schadelijke ggo's, bestrijdingsmiddelen, antibiotica en groeiregulatoren zijn daarvan het resultaat.

Wel is het zo dat gesloten intensieve veehouderijssystemen milieuvriendelijker uitpakken dan open stalsystemen of vrije uitloop. Dat komt omdat er stevig geïnvesteerd wordt in luchtbewassing in stallen, waterzuiveringsinstallaties, bedrijfsgebonden mestverwerking, automatische voedersystemen of zonnepanelen. Dat maakt opschaling van de productie, bijvoorbeeld van 20 duizend naar 40 duizend varkens, minder bezwaarlijk. Het gevolg is wel dat voor het enorme productieaanbod afzetmarkten in het buitenland moeten worden gevonden. Dat is slecht voor regionale

markten en bevordert weer armoede. Met andere woorden: wie wordt er van zo'n productiewijze beter? Onze natuurlijke hulpbronnen en hongerende mensen in elk geval niet.

Intensiveringstechnologieën gaan uit van schijnbaar moderne wetenschapsopvattingen: reduceer de complexiteit van het leven om gewenste processen technisch manipuleerbaar te maken. Het belangrijkste gevolg van deze intensiveringslogica is dat aandeelhouders rijker worden, boeren minder inkomen ontvangen en dus meer moeten gaan produceren om hun investeringen rendabel te houden. Met andere woorden: intensieve landbouw, zoals gepropageerd door de WUR, geeft voorrang aan de productie van afgeleide doelen als meer vlees, meer brandstof en rentabiliteit van geïnvesteerd vermogen. De plofkip, dieronvriendelijkheid en de voor het ecosysteem schadelijke ggo's en chemicaliën zijn daarvan het resultaat.

De argumenten van Dijkhuizen, Fresco en Rabbinge zijn gekunsteld. De uitdaging waar het echt om gaat is dat een universiteit als Wageningen bruggen durft te slaan tussen ecologen, modellenbouwers en landbouwers. De kennis en ervaring zijn er. Stop polarisering, werk samen en bezorg de universiteit Wageningen een goede naam met aandacht voor een maatschappelijk intens gewilde productiewijze: biologische landbouw! Dan pas is de WUR een universiteit voor 'life sciences'. ■

Eric A. Goewie is emeritus hoogleraar Ecologische Landbouw